

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนา: กรณีศึกษาประเทศไทย*

DEMOCRATIC DEVELOPMENT IN DEVELOPING COUNTRIES: A CASE STUDY OF THAILAND

อนันต์ คติยะจันทร์¹, พระวิชิต วิชิตโต (เนืองนิตย์)², พระยชญ์ กนต์ปญโญ (โรจนปัญญาธร)³,
สามเณรสกุลมงคล กาสี⁴ และ พระครูสุตสารบัณฑิต (จ๋านงค์ ฃมไผ่)⁵

Anan katiyachan¹, Phra Wichit Wichitto (Nuengnit)², Phra Yot Kantapanyo (Rojanapanyathorn)³,
Novice Sakulmongkhon Gasee⁴ and PhrakruSutaSarabandit (Jumnong Pompai)⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻⁵Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: 11anan@windowslive.com

วันที่รับบทความ : 20 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ 2 ตุลาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 3 ตุลาคม 2567

Received 20 September 2024; Revised 2 October 2024; Accepted 3 October 2024

บทคัดย่อ

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนาเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเท่าเทียม โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทยที่มีประวัติศาสตร์การเมืองที่ซับซ้อน จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งนำไปสู่การปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญ แต่ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายจากการรัฐประหาร ความขัดแย้งทางการเมือง และบทบาทของกองทัพที่มีอำนาจในการแทรกแซงทางการเมือง ความไม่เสถียรภาพในระบบประชาธิปไตยส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มที่ด้อยโอกาส

Citation:

* อนันต์ คติยะจันทร์, พระวิชิต วิชิตโต (เนืองนิตย์), พระยชญ์ กนต์ปญโญ (โรจนปัญญาธร), สามเณรสกุลมงคล กาสี และ พระครูสุตสารบัณฑิต (จ๋านงค์ ฃมไผ่). (2567). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสังคม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 2(5), 63-75.

Anan katiyachan, Phra Wichit Wichitto (Nuengnit), Phra Yot Kantapanyo (Rojanapanyathorn), Sakulmongkhon Gasee and PhrakruSutaSarabandit (Jumnong Pompai). (2024). Democratic Development in Developing Countries: A Case Study of Thailand. Modern Academic Development and Promotion Journal, 2(5), 63-75.;

DOI: <https://doi.org/10.14456/madpiadp.2024.18>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

การพัฒนาประชาธิปไตยต้องการความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมืองและการปกครองที่เคารพสิทธิของประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการตรวจสอบอำนาจรัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและโซเชียลมีเดียมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีโอกาในการพัฒนาประชาธิปไตย แต่ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งนี้ การสร้างกลไกที่เข้มแข็งเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและเสถียรภาพทางการเมืองจะเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยที่ยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: ประชาธิปไตย, ประเทศกำลังพัฒนา, การพัฒนาประชาธิปไตย, ประเทศไทย, การเมือง, การปฏิรูป

Abstract

The development of democracy in developing countries is an essential process for creating a fair and equitable society, particularly in the context of Thailand, which has a complex political history. Following the change of government in 1932, Thailand transitioned to a constitutional monarchy, yet it continues to face challenges from coups, political conflicts, and the military's influential role in political interventions. The instability within the democratic system adversely affects political participation, especially among marginalized groups.

The development of democracy requires strengthening political institutions and governance that respect citizens' rights. Political participation and power accountability are crucial factors in building confidence in the democratic regime. Additionally, the use of information technology and social media plays an important role in stimulating public engagement.

Comparisons with other developing countries reveal that Thailand has opportunities for democratic development, but it must confront several challenges. Therefore, establishing robust mechanisms to support citizen participation and political stability will be vital strategies for fostering sustainable democracy in the future.

Keywords: Democracy, Developing countries, Democratic development, Thailand Politics, Reform

บทนำ

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนาเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและความเท่าเทียม ระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน ทำให้คนในสังคมมีโอกาสเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการกำหนดทิศทางของประเทศผ่านการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม การพัฒนาประชาธิปไตยจะช่วยเสริมสร้างสถาบันทางการเมืองที่มีเสถียรภาพ ส่งเสริมการปกครองด้วยกฎหมาย (RULE OF LAW) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการเคารพสิทธิมนุษยชน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

ในประเทศกำลังพัฒนาหลายแห่ง ปัญหาความยากจนและความไม่เท่าเทียมยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ ประชาธิปไตยจึงมีบทบาทในการสร้างระบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้เสียงของประชาชนทุกกลุ่มได้รับการรับฟังและแก้ไขปัญหาย่างเท่าเทียม การมีประชาธิปไตยที่เข้มแข็งยังสามารถช่วยให้รัฐบาลมีความรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น ลดปัญหาคอร์รัปชันที่มักเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา และทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจรัฐบาล นอกจากนี้ ประชาธิปไตยที่พัฒนาไปในทางที่ดียังเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน การจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และการส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีเสถียรภาพจะดึงดูดการลงทุนและความร่วมมือระหว่างประเทศได้มากขึ้น

นอกจากนั้น การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนายังช่วยสร้างความเป็นธรรมทางสังคม ลดความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมือง ความสามารถในการแก้ไข

ปัญหาอย่างสันติและการมีระบบการปกครองที่เคารพเสียงส่วนใหญ่ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังเคารพสิทธิของเสียงส่วนน้อย จะช่วยให้สังคมมีความสามัคคีและร่วมมือกันพัฒนาในระยะยาว การมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งยังทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของในระบบการปกครอง ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบและพร้อมจะสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืน

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนาจึงไม่เพียงแต่มีความสำคัญต่อการสร้างเสถียรภาพทางการเมือง แต่ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการสร้างสังคมที่เท่าเทียมและเป็นธรรมมากขึ้นในระยะยาว

ในส่วนการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและมีความท้าทาย ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์การเมืองที่หลากหลาย ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่การปกครองแบบรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตย แม้กระนั้น กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยกลับไม่ราบรื่นและเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (อนันต์ ปัญญาโรภาส, 2559)

1. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ประเทศไทยเผชิญกับรัฐประหารและการยึดอำนาจหลายครั้ง โดยเฉพาะในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 และต้นศตวรรษที่ 21 การเมืองไทยมักถูกขัดจังหวะด้วยการยึดอำนาจจากทหาร นับตั้งแต่ปี 2475 จนถึงปัจจุบันมีการรัฐประหารมากกว่า 10 ครั้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง

2. การเคลื่อนไหวของประชาชน

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เช่น การต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และพฤษภาทมิฬ ปี 2535 ทั้งสองเหตุการณ์นี้มีผลในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ยังคงมีการปะทะระหว่างกลุ่มการเมืองต่างๆ ที่สะท้อนถึงความขัดแย้งทางอุดมการณ์

3. บทบาทของกองทัพ

กองทัพไทยมีบทบาทอย่างมากในทางการเมืองและยังคงรักษาอำนาจในการปกครอง การที่กองทัพแทรกแซงทางการเมืองบ่อยครั้งทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปได้ยาก ประเทศไทยเผชิญกับการปกครองโดยคณะรัฐประหารหลายครั้ง เช่น การยึดอำนาจในปี 2549 และ 2557 ซึ่งทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยชะงักงัน

4. การมีส่วนร่วมของประชาชน

แม้ว่าประเทศไทยจะมีการเลือกตั้งเป็นระยะและมีรัฐธรรมนูญที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน แต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังคงเป็นประเด็นสำคัญ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในกลุ่มต่างๆ เช่น ชาวชนบทหรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ และมักมีการวิจารณ์ว่าการเมืองไทยมักถูกครอบงำโดยชนชั้นสูงในกรุงเทพฯ

5. บทบาทของสถาบันทางการเมือง

สถาบันทางการเมืองของไทย เช่น รัฐสภา ศาล และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถูกวิจารณ์ว่ามักไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นกลางเพียงพอในบางกรณี การแทรกแซงทางการเมืองจากอำนาจต่างๆ ส่งผลให้เกิดปัญหาความไม่มั่นคงและความไม่ไว้วางใจในระบบประชาธิปไตย (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, 2560)

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและยังคงมีความท้าทาย เนื่องจากการเมืองไทยยังมีปัจจัยที่ทำให้กระบวนการประชาธิปไตยไม่สมบูรณ์ เช่น การแทรกแซงของกองทัพ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่เท่าเทียมกัน ประเทศไทยจึงยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงและยั่งยืนมากขึ้น

พื้นฐานทางประวัติศาสตร์ของประชาธิปไตยในประเทศไทย

ประชาธิปไตยในประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่การปกครองโดยรัฐธรรมนูญ กลุ่มคณะราษฎรซึ่งประกอบด้วยทั้งทหารและพลเรือน มีบทบาทสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ โดยเสนอให้มีการปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน แม้กระนั้น หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการเมืองที่ไม่มั่นคง การรัฐประหาร และการปกครองโดยคณะรัฐประหารหลายครั้ง จนทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยถูกชะลอและมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์ (Thongchai Winichakul, 1994)

ช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 แม้จะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย แต่ประชาธิปไตยไทยยังไม่ได้พัฒนาอย่างเต็มที่ เนื่องจากกองทัพยังคงมีบทบาทสำคัญในทางการเมือง ในช่วงทศวรรษที่ 2500 ประเทศไทยอยู่ภายใต้

การปกครองของรัฐบาลทหารเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ใช้อำนาจเบ็ดเสร็จในการบริหารประเทศ การเมืองในยุคนี้จึงขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง และยังมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก (อานันท์ กาญจนพันธุ์, (2560)

อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยไทยเริ่มมีการพัฒนาอย่างเด่นชัดในช่วงทศวรรษที่ 2510 ซึ่งเกิดเหตุการณ์สำคัญในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 หรือที่เรียกว่า "เหตุการณ์ 14 ตุลา" ประชาชนจำนวนมากลุกขึ้นมาเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย ส่งผลให้รัฐบาลทหารในขณะนั้นต้องลาออก และนำมาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น แต่หลังจากนั้นประเทศไทยยังคงประสบปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมือง รัฐบาลทหารและการรัฐประหารยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเหตุการณ์รัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และ 2557 ที่ส่งผลให้การพัฒนาประชาธิปไตยของไทยถดถอย

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยจึงมีลักษณะเป็นไปในทิศทางที่ไม่ต่อเนื่องและมักถูกขัดขวางโดยปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นบทบาทของกองทัพ ความขัดแย้งทางการเมือง และการแทรกแซงจากกลุ่มอำนาจต่างๆ แต่ถึงแม้จะมีปัญหาเหล่านี้ ประเทศไทยก็ยังคงมีการเลือกตั้งที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่บ้าง แม้ว่าระบอบประชาธิปไตยจะยังไม่สามารถพัฒนาไปอย่างสมบูรณ์ได้ก็ตาม (Anderson, Benedict, 1977)

กล่าวโดยสรุป ประชาธิปไตยในประเทศไทยเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ที่นำไปสู่การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ แต่อำนาจทางการเมืองยังถูกครอบงำโดยกองทัพและกลุ่มอำนาจต่างๆ ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยไม่มั่นคง มีการรัฐประหารหลายครั้ง โดยเฉพาะในยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่ใช้การปกครองแบบเผด็จการ แม้เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 จะเป็นจุดเริ่มของการเรียกร้องประชาธิปไตยจากประชาชน แต่การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยถดถอย ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความไม่มั่นคงทางการเมืองและการแทรกแซงทางการเมืองอยู่

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งได้รับผลกระทบจากหลายปัจจัย ทั้งในเชิงโครงสร้างทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้มีทั้งที่ส่งเสริมและขัดขวางกระบวนการประชาธิปไตย ส่งผลให้ประเทศไทยมีประสบการณ์ประชาธิปไตยที่ไม่สมบูรณ์และไม่ยั่งยืน

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยคือ บทบาทของกองทัพ กองทัพไทยมีบทบาททางการเมืองอย่างยาวนาน ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จนถึงปัจจุบัน การรัฐประหารหลายครั้ง เช่น ในปี พ.ศ. 2549 และ พ.ศ. 2557 แสดงให้เห็นถึงการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพ ซึ่งทำให้กระบวนการประชาธิปไตยชะงักงันและถดถอย การที่กองทัพมีอำนาจในการตัดสินใจและควบคุมการเมือง ทำให้ประชาธิปไตยไม่สามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคง (McCargo, 2005)

นอกจากนี้ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และการแบ่งแยกทางการเมือง เป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มการเมือง เช่น กลุ่มเสื้อเหลืองและเสื้อแดง ในช่วงหลังปี พ.ศ. 2549 เป็นภาพสะท้อนของความแตกต่างทางความคิดและค่านิยม ซึ่งเกิดจากความไม่พอใจต่อระบบการเมืองและกลุ่มอำนาจ การแบ่งแยกทางการเมืองนี้ส่งผลให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมืองและนำไปสู่การใช้ความรุนแรง รวมทั้งการรัฐประหารเพื่อควบคุมสถานการณ์ การขาดความสมานฉันท์ทางการเมืองเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง (Connors, 2007)

อีกปัจจัยหนึ่งคือ สถาบันทางการเมืองและการพัฒนาทางรัฐธรรมนูญ ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญหลายครั้ง โดยรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับมีผลต่อความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมืองที่แตกต่างกัน รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้รับการยกย่องว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด เนื่องจากเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน การสร้างองค์กรอิสระในการตรวจสอบอำนาจรัฐ และการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับนี้หลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆ ที่ตามมา ทำให้สถาบันทางการเมืองอ่อนแอลงและลดทอนความเป็นประชาธิปไตย (Chambers, 2013)

นอกจากปัจจัยภายในประเทศแล้ว ปัจจัยระหว่างประเทศ ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น ความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาและจีน มีผลกระทบต่อการเมืองไทยในแง่ของการได้รับแรงกดดันให้ปฏิรูปหรือรักษาสถานะทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเหล่านี้มีผลทั้งในทางบวกและลบต่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเฉพาะในแง่ของการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Baker & Phongpaichit, 2014)

นอกจากนี้ สื่อและประชาสังคม ก็มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและขัดขวางการพัฒนาประชาธิปไตย สื่อในประเทศไทยมีบทบาทในการให้ข้อมูลแก่ประชาชน แต่ก็ถูกควบคุมโดยกลุ่มอำนาจหลายครั้ง ซึ่งจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก ประชาสังคมมีบทบาทในการตรวจสอบอำนาจรัฐและสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเป็นธรรม แต่ก็ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดและการกดดันจากกลุ่มอำนาจที่ไม่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลง (Phongpaichit & Baker, 2002)

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยมีหลายประการ โดยหนึ่งในปัจจัยหลักคือ บทบาทของกองทัพ ซึ่งมีการแทรกแซงทางการเมืองผ่านการรัฐประหารหลายครั้ง ทำให้กระบวนการประชาธิปไตยถูกขัดขวางและชะลอการพัฒนา นอกจากนี้ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์และการแบ่งแยกทางการเมือง ระหว่างกลุ่มต่างๆ เช่น เสื้อเหลืองและเสื้อแดง ส่งผลให้การเมืองไทยขาดเสถียรภาพ อีกปัจจัยคือ การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ซึ่งแต่ละฉบับมีผลต่อการพัฒนาสถาบันทางการเมืองและความเข้มแข็งของประชาธิปไตย การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตย พ.ศ. 2540 ถูกยกเลิกและประชาธิปไตยถดถอย นอกจากปัจจัยภายในแล้ว ปัจจัยระหว่างประเทศ เช่น ความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ และจีน มีผลต่อการเมืองไทยในเชิงของแรงกดดันให้ปฏิรูปหรือรักษาสถานะทางการเมือง ทั้งนี้ สื่อและประชาสังคม ก็มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและตรวจสอบการพัฒนาประชาธิปไตย แม้จะถูกควบคุมและจำกัดในบางช่วงเวลา

การเปรียบเทียบการพัฒนาประชาธิปไตยในไทยกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากหลายด้าน ได้แก่ ประวัติศาสตร์ทางการเมือง บทบาทของกองทัพ และความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมือง

ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงการปกครองที่สำคัญในปี พ.ศ. 2475 ซึ่งทำให้มีการเปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไปสู่การปกครองในระบอบรัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้ประเทศไทยมีรากฐานทางประชาธิปไตยที่เด่นชัดกว่าในหลายประเทศกำลังพัฒนา เช่น เมียนมาร์ ที่ประสบกับการปกครองโดยทหารอย่างต่อเนื่องแม้จะมีการเลือกตั้งเกิดขึ้น (Lamb, 2014) ในขณะที่ประเทศไทยมีการเลือกตั้งที่แสดงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน แม้จะมีปัญหาการรัฐประหารและการแทรกแซงทางการเมืองจากกองทัพ

อีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยแตกต่างจากประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ คือ บทบาทของกองทัพ ในประเทศไทย กองทัพมีอำนาจในการแทรกแซงการเมืองและทำการรัฐประหารหลายครั้ง ซึ่งสร้างความไม่แน่นอนในระบบการเมือง (McCargo, 2005) ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาอย่างอินโดนีเซีย หลังจากการล้มล้างระบอบซูฮาร์โตในปี 1998 ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่มั่นคงกว่า โดยการสร้างสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งขึ้นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง (Aspinall, 2005)

ในด้าน ความเข้มแข็งของสถาบันทางการเมือง ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญหลายครั้ง ซึ่งทำให้เกิดความไม่แน่นอนในระบบการเมือง (Chambers, 2013) ในขณะที่ประเทศอย่างบังกลาเทศ มีการพัฒนาสถาบันทางการเมืองที่สามารถฟื้นฟูความเชื่อมั่นของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยหลังจากประสบปัญหาการปกครองแบบเผด็จการ (Hossain, 2010)

นอกจากนี้ วัฒนธรรมการเมือง และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในประเทศไทยก็มีลักษณะเฉพาะ ในขณะที่ประเทศอย่างฟิลิปปินส์ มีวัฒนธรรมการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เข้มแข็งและประสบความสำเร็จในการเรียกร้องประชาธิปไตยในช่วงต่างๆ (Hernandez, 2010) ประเทศไทยมักเผชิญกับความขัดแย้งภายในที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบการเมือง ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยมีลักษณะที่ไม่มั่นคง

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยมีลักษณะเฉพาะที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ การเมืองของประเทศ และบทบาทของสถาบันต่างๆ แม้ว่าจะมีรากฐานทางประชาธิปไตยที่ชัดเจน แต่การแทรกแซงของกองทัพและความขัดแย้งทางการเมืองยังคงส่งผลกระทบต่อกระบวนการนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ เช่น อินโดนีเซีย และบังกลาเทศ พบว่าประเทศเหล่านี้สามารถพัฒนาระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมั่นคงมากกว่า

ความท้าทายและแนวโน้มในอนาคตของประชาธิปไตยไทย

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความยั่งยืนของระบบประชาธิปไตย เหตุการณ์สำคัญ เช่น การรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 และ 2557 แสดงให้เห็นถึงความไม่แน่นอนในระบบการเมืองและบทบาทที่เข้มแข็งของกองทัพในฐานะผู้มีอำนาจในการตัดสินใจทางการเมือง (McCargo, 2005) ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยที่แท้จริง

อีกหนึ่งความท้าทายที่สำคัญคือ ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ และการแบ่งแยกทางการเมืองในสังคมไทย ปัญหาความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มเสื้อเหลืองและเสื้อแดงทำให้เกิดความไม่สงบทางการเมืองและปัญหาความไว้วางใจในระบบการเมือง (Connors, 2007) การที่สังคมไทยมีความแตกแยกในเรื่องอุดมการณ์และค่านิยมนี้ทำให้ยากต่อการสร้างความเป็นเอกภาพและความร่วมมือในการพัฒนาประชาธิปไตย

ในทางกลับกัน การพัฒนาสถาบันทางการเมือง และการสร้างกลไกที่เข้มแข็งในการตรวจสอบอำนาจรัฐเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย ประเทศไทยต้องมีการสร้างและพัฒนาสถาบันที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น องค์กรอิสระที่มีความสามารถในการตรวจสอบและควบคุมอำนาจรัฐ (Chambers, 2013) การพัฒนาสถาบันเหล่านี้จะช่วยลดการแทรกแซงทางการเมืองจากกลุ่มอำนาจและกองทัพ

ในส่วนของ แนวโน้มในอนาคต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและโซเชียลมีเดียในการเคลื่อนไหวทางการเมืองกำลังกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการประชาธิปไตย ข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มากมายช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลาย และทำให้เกิดการรับรู้และการมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น (Zaw Thiha,

2018) อย่างไรก็ตาม การควบคุมและการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในโซเชียลมีเดียยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจทางการเมืองและการเลือกตั้ง ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยในระดับชาติ การสร้างกลไกที่ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการตัดสินใจและมีเสียงในการบริหารประเทศจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย (Baker & Phongpaichit, 2014)

กล่าวโดยสรุป ความท้าทายที่ประชาธิปไตยไทยต้องเผชิญประกอบด้วยความไม่แน่นอนทางการเมือง ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ และการแทรกแซงของกองทัพ ขณะที่แนวโน้มในอนาคตจะมีการพัฒนาในด้านสถาบันทางการเมือง การใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และการส่งเสริมความเข้มแข็งของประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

สรุป

การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลังพัฒนาเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและเท่าเทียม ประชาธิปไตยมุ่งเน้นให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชน สร้างโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางการเมือง กระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยนี้ยังช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพให้กับสถาบันทางการเมือง ส่งเสริมการปกครองด้วยกฎหมาย (Rule of Law) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการเคารพสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

อย่างไรก็ตาม ประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากยังคงเผชิญกับปัญหาความยากจนและความไม่เท่าเทียม ประชาธิปไตยจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างระบบการปกครองที่เปิดกว้างให้ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสแก้ไขปัญหของตนเองอย่างเท่าเทียม การมีประชาธิปไตยที่เข้มแข็งยังส่งผลให้รัฐบาลมีความรับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น ลดปัญหาคอร์รัปชัน และเพิ่มการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจรัฐบาล

ในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจ ประชาธิปไตยที่มั่นคงช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ เนื่องจากเสถียรภาพทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศกำลัง

พัฒนายังช่วยลดความขัดแย้งทางการเมือง ลดความรุนแรง และสร้างสังคมที่เคารพเสียงส่วนน้อย พร้อมทั้งคุ้มครองสิทธิของเสียงส่วนน้อย

สำหรับประเทศไทย การพัฒนาประชาธิปไตยมีลักษณะซับซ้อนและเผชิญกับความท้าทายหลายประการ การเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ประชาธิปไตย แม้จะมีความก้าวหน้าในบางช่วง แต่การรัฐประหารบ่อยครั้งและการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยไม่ราบรื่น

นอกจากบทบาทของกองทัพแล้ว การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนในเหตุการณ์สำคัญ เช่น 14 ตุลาคม 2516 และพฤษภาทมิฬ 2535 มีส่วนสำคัญในการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ระหว่างกลุ่มการเมืองยังคงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในไทย

สถาบันทางการเมืองของไทย เช่น รัฐสภา ศาล และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่ามักขาดความเป็นกลางและไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในบางกรณี ทำให้ประชาธิปไตยในประเทศไทยยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่ ความไม่สมดุลในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มชนบทหรือผู้ด้อยโอกาส ทำให้การเมืองยังคงถูกครอบงำโดยชนชั้นสูงในเมือง

ในภาพรวม การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยยังคงมีความท้าทายจากการแทรกแซงของกองทัพ ความขัดแย้งทางการเมือง และการขาดการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมของประชาชน แม้ว่าจะมีความพยายามในการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง แต่กระบวนการนี้ยังคงเผชิญกับปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. (2560). *การเมืองไทย: ประวัติศาสตร์และการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนันต์ ปัญญาโรภาส. (2559). *การพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทยกำลังพัฒนา: กรณีศึกษาประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การเมืองและการปกครอง.

อนันต์ กาญจนพันธุ์. (2560). *การเมืองไทยหลัง 14 ตุลา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Anderson, Benedict. (1977). *Radicalism in Thai Studies*. Cornell University.

Aspinall, Edward. (2005). *Islam and Nation: Separatist Rebellion in Aceh, Indonesia*. Stanford University Press.

Baker, Chris & Phongpaichit, Pasuk. (2014). *A History of Thailand*. Cambridge University Press.

Chambers, Paul. (2013). *Thailand's Political Peasants: Power in the Modern Rural Economy*. University of Wisconsin Press.

Connors, Michael Kelly. (2007). *Democracy and National Identity in Thailand*. Routledge.

Hernandez, M. (2010). *Democracy and Development in the Philippines*. Journal of Southeast Asian Economies.

Hossain, N. (2010). *The Politics of Bangladesh: From Mujib to Hasina*. Routledge.

Lamb, K. (2014). *Myanmar: A New History*. University of California Press.

McCargo, Duncan. (2005). *The Thaksinization of Thailand*. NIAS Press.

Phongpaichit, Pasuk & Baker, Chris. (2002). *Thailand: Economy and Politics*. Oxford University Press.

Thongchai Winichakul. (1994). *Siam Mapped: A History of the Geo-Body of a Nation*. University of Hawaii Press.

Zaw Thiha. (2018). *Social Media and Political Participation in Myanmar: A Study of Social Media Use among Young People in Myanmar*. Journal of Asian Studies.